

QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

**S.T.O. PRIM IMĦALLEF MARK CHETCUTI
ONOR. IMĦALLEF ROBERT G. MANGION
ONOR. IMĦALLEF GRAZIO MERCIECA**

Seduta ta' nhar it-Tlieta, 18 ta' Ġunju, 2024.

Numru 15

Rikors numru 512/16/1 AF

M & Z (Marketing) Limited (C-23061)

v.

Darren Casha

Preliminari:

1. Fit-28 ta' Ġunju 2016 is-soċjetà attriċi intavolat din il-kawża kontra l-konvenut Darren Casha fejn talbet li jiġi dikjarat debitur favur tagħha għas-somma ta' €54,613.34 (rappreżentanti merkanzija fornita minnha) u biex jiġi kkundannat iħallasha tali somma, oltre mgħaxxijiet sad-data tal-pagament effettiv.

2. Fis-sentenza tagħha tas-17 ta' Ġunju 2019 il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili qieset li s-socjetà attriċi ma rnexxilhiex tipprova li l-konvenut kien assumu l-obbligu għall-ħlas f'ismu personali u għalhekk illiberatu mill-osservanza tal-ġudizzju u ordnat li l-ispejjeż kellhom jithallsu mis-socjetà attriċi.

3. Is-socjetà attriċi ħassitha aggravata b'tali deċiżjoni u għalhekk fl-4 ta' Lulju 2019 interponiet appell quddiem din il-Qorti fejn talbitha tħassar is-sentenza appellata, *“u dan billi tiċħad l-eċċezzjonijiet tal-intimat appellat, u tilqa' t-talbiet kollha tas-socjetà appellanti, bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi kontra l-intimat appellat.”*

4. Għall-intendiment aħjar ta' dan l-appell din il-Qorti qiegħda tirriproduċi s-sentenza appellata:

“Il-Qorti:

Rat ir-rikors maħluf tas-socjeta attriċi M & Z (Marketing) Limited, li permezz tiegħu wara li ġie premiss illi:

Is-socjetà rikorrenti pprovdiet lis-socjetà Cassar & Schembri (Marketing) Limited b'merkanzija, u dan fil-kors tal-operat normali tagħha bhala distributtur ta' prodotti.

F'Gunju tas-sena 2014, is-socjetà Erom Trading Limited infurmat lis-socjetà rikorrenti, bhalma ghamlet ma" fornituri ohra, illi l-istess socjetà intimata kienet akkwistat u b'hekk assumiet r-responsabbiltà tad-djun, kemm dawk passati kif ukoll dawk futuri, dovuti mis-socjetà Cassar & Schembri (Marketing) Limited lis-socjetà rikorrenti, u dan skond avviz li kopja tiegħu qiegħda tigi hawn annessa u mmarkata bhala Dok. A.

A bazi ta' din l-assunzjoni tad-djun dovuti, s-socjetà rikorrenti baqghet tipprovdi l-merkanzija lis-socjetà Erom Trading Limited, li minn naha tagħhom bdiet ukoll thallas lis-socjetà rikorrenti bilanci dovuti lis-socjetà

rikorrenti mis-socjetà Cassar & Schembri (Marketing) Limited.

Is-socjetà rikorrenti accettat li tibqa' tissupplixxi l-merkanzija lis-socjetà Erom Trading Limited anke a bazi tal-fatt illi hija kienet qeghda tohrog l-invoices taghha fuq id-Diretturi tal-istess socjetà intimata flimkien u in solidum mas-socjetà Erom Trading Limited.

L-intimat Darren Casha kien direttur tas-socjetà Erom Trading Limited minn mindu din l-istess giet kostitwita u hekk kien ghadu sakemm dina l-Onorabbli Qorti ordnat l-istralc taghha permezz ta' decizjoni tat-30 ta' April 2015 (rikors numru 1153/2014 JZM).

L-invoices mill-1 ta' Lulju 2014 sal-1 ta' Ottubru 2014, li lkoll ikopru transazzjonijiet u bejgh li sar mis-socjetà rikorrenti minn wara li s-socjetà intimata assumiet ir-responsabbiltà tal-operat kif ukoll tal-passiv, ghadhom mhux imhallsa, la mis-socjetà Erom Trading Limited u lanqas mill-intimat, u dan minkejja illi l-merkanzija giet ricevuta u accettata mis-socjetà intimata.

L-ammont dovut huwa ta' erba' u hamsin elf sitt mija u tlettax-il Ewro u erbgħa u tletin centezmu (€54,613.34), u dan kif jirrizulta mill-istatement hawn annessa u mmarkata bhala Dok. B.

Minkejja diversi talbiet għall-hlas u diversi laqgħat mal-intimat Casha fejn dan dejjem wiegħed illi ser ihallas, sal-lum il-hlas baqa' ma sarx.

Is-socjetà rikorrenti qegħda tibbaza t-talba tagħha fil-konfront ta' intimat Casha u dan a bazi tal-fatt illi huwa, fil-kapacità tiegħu ta' direttur, accetta li jixtri merkanzija mingħand is-socjetà rikorrenti liema merkanzija kienet qegħda tigi hekk mibjugħa lis-socjetà Erom Trading Limited bil-patt li l-kreditu kien qiegħed jigi assunt kemm mill-istess socjetà Erom Trading Limited kif ukoll personalment u solidalment mid-Diretturi tal-istess socjetà.

L-ammont ta' erba' u hamsin elf sitt mija u tlettax-il Ewro u erbgħa u tletin centezmu (€54,613.34) huwa cert, likwidu u li għalaq u b'hekk dovut, u li ma jikkonsistix fl-ezekuzzjoni ta' fatt, u għalhekk għandu jithallas.

Fil-fehma tas-socjetà rikorrenti, u skond safejn taf l-istess socjetà, l-intimat Darren Casha m'għandux eccezzjonijiet x'iressaq għal din it-talba, tant illi debitament notifikat b'interpellazzjoni tramite ittra gudizzjarja tad-29 ta' Frar 2016, l-istess intimat Darren Casha baqa' ma wegibx.

Il-fatti li jiffurmaw parti mill-kontenut tal-premessi huma lkoll magħrufa mir-rikorrenti.

Intalbet din il-Qorti sabiex:

1. Tipprocedi ghas-sentenza skond it-talba tas-socjetà rikorrenti b'dispensa tas-smigh tal-kawza ai termini tal-artikolu 167 et seq tal-Kap. 12 tal-Ligijiet ta' Malta;
2. Tiddikjara lil Darren Casha debitur favur is-socjetà rikorrenti ghas-somma ta' erba' u hamsin elf sitt mija u tlettax-il Ewro u erbgha u tletin centezmu (€54,613.34);
3. Tikkundanna lil Darren Casha ihallas lis-socjetà rikorrenti s-somma ta' erba' u hamsin elf sitt mija u tlettax-il Ewro u erbgha u tletin centezmu (€54,613.34), u dan oltre imghaxijiet sad-data tal-pagament effettiv;

B'riserva ghal kull azzjoni ohra spettanti lill-istess rikorrenti.

Bl-ispejjez kontra l-intimat, inkluz tal-ittra ufficcjali numru 724/2016.

Rat id-dokumenti annessi.

Rat illi l-kawża ġiet appuntata għall-udjenza tal-4 ta' Ottubru 2016 u peress illi l-Qorti qieset li l-konvenut seta' kellu eċċezzjonijiet xi jressaq, ingħata għoxrin jum żmien sabiex jippreżenta l-eċċezzjonijiet tiegħu għar-rikors maħluf tal-attriċi.

Rat ir-risposta maħlufa tal-konvenut Darren Casha, li permezz tagħha eċċepixxa illi:

Ma hemm ebda relazzjoni guridika bejn il-partijiet.

L-eccipjenti ma hux il-legittimu kontradittur tas-socjetà attrici – il-pretensjonijiet attrici kellhom jigu rivolti lejn More Supermarkets (Hamrun) Ltd u/jew is-socjetà Erom Trading Ltd [jew min minnhom], li din tal-ahhar illum jirraprezentaha l-istralcjarju l-Avukat Kevin Azzopardi. Mill-hames premessa tar-Rikors Mahluf jirrizulta li s-socjetà attrici kienet ben konsapevoli tal-fatt li Erom Trading Ltd ghaddejja proceduri ta' stralc.

Assolutament ma hux minnu li l-eccipjenti qatt ta xi garanzija personali sabiex jagħmel tajjeb personalment ghal djun ta' Erom Trading Ltd jew More Supermarkets (Hamrun) Ltd u għaldaqstant id-9 premessa tar-Rikors Mahluf hija kontestata.

L-eccipjenti ma assumu ebda obbligu hu għan-nom ta' terzi debituri jew allegati debituri, tas-socjetà attrici li jista' jrendih debitur wahdu jew *in solidum* versu s-socjetà attrici.

It-talbiet attrici huma nfondati fil-fatt u fid-dritt.

Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

Semgħet ix-xhieda prodotti.

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet tal-partijiet.

Semgħet it-trattazzjoni finali tal-partijiet.

Rat illi l-kawża tħalliet għas-sentenza.

Rat l-atti kollha tal-kawża.

Ikkunsidrat illi din hija kawża għall-kundanna għall-ħlas ta' kreditu rappreżentanti merkanzija mibjugħha mill-attriċi lis-soċjetà Erom Trading Limited, li tagħha l-konvenut kien u għadu direttur. Dan peress illi l-attriċi tikkontendi li l-konvenut aċċetta li jassumi l-obbligu tal-ħlas personalment u solidalment flimkien ma' Erom Trading Limited. Mill-provi prodotti jirriżulta li s-soċjetà attriċi bħala distributur ta' prodotti kienet tforni lis-soċjetà Cassar & Schembri (Marketing) Limited b'merkanzija li din tal-aħħar kienet tbiegħ fil-ħwienet tagħha bl-isem ta' More Supermarkets.

Permezz ta' ittra datata biss Ġunju tal-2014, il-konvenut bagħat jinforma lill-attriċi li s-soċjetà Erom Trading Limited kienet assumiet l-attiv u passiv tas-soċjetà Cassar & Schembri (Marketing) Limited. Wara laqgħa li seħħet bejn Paul Camilleri għan-nom tal-attriċi u l-konvenut, l-attriċi aċċettat li tforni lil Erom Trading Limited bil-merkanzija abbażi tal-istess arranġamenti li l-attriċi kellha ma' Cassar & Schembri (Marketing) Limited.

Skont Paul Camilleri, huwa kien għamilha ċara mal-konvenut illi d-diretturi ta' Erom Trading Limited kellhom jassumu personalment l-obbligu tal-ħlas solidalment flimkien mal-kumpannija li huma jirrappreżentaw. Fil-fatt, l-attriċi kienet adottat il-prassi li kull fattura li toħroġ lill-kumpanniji li tinnegozja magħhom, inkluż allura kull fattura indirizzata lil Erom Trading Limited, tiġi ndirizzata lid-diretturi in solidum flimkien mas-soċjetà li tkun qiegħda tirċievi l-merkanzija, f'dan il-każ Erom Trading Limited.

Mhux kontestat illi Erom Trading Limited waqfet tħallas id-djun tagħha u fil-fatt quddiem din il-Qorti diversament presjeduta hemm pendenti proċeduri għax-xoljiment u stralċ tagħha. Lanqas ma huwa kontestat illi lill-attriċi hija dovuta mingħand Erom Trading Limited is-somma ta' €54,613.34, rappreżentanti merkanzija fornuta u mhux imħallsa. Il-fatturi mhux imħallsa jirrisalu għall-perjodu bejn l-1 ta' Lulju u l-1 ta' Ottubru 2014.

Madanakollu, filwaqt illi l-attriċi tinsisti li għall-ħlas huwa responsabbli wkoll il-konvenut personalment u solidalment flimkien ma' Erom Trading Limited, il-konvenut jeċċepixxi li huwa mhuwiex il-leġittimu kontraddittur għat-talbiet attriċi stante li m'għandu l-ebda relazzjoni ġuridika magħha għaliex la qatt ta xi garanzija personali sabiex jagħmel

tajjeb għad-djun ta' Erom Trading Limited u lanqas ma assumu personalment xi obbligu għan-nom tagħha.

...omissis...

Fis-sottomissjonijiet tagħha, l-attriċi ttenni li mhijex qiegħda tgħid li l-konvenut ta' xi garanzija personali imma li huwa debitur tagħha solidament flimkien ma' Erom Trading Limited. Isegwi għalhekk li l-premessa li abbażi tagħha l-attriċi qiegħda titlob ħlas mingħand il-konvenut tippresupponi li l-konvenut huwa d-debitur prinċipali tagħha flimkien ma' Erom Trading Limited għaliex assumu l-obbligu f'ismu personali. Dejjem skont l-attriċi, dan abbażi tal-fatt illi l-fatturi u l-merkanzija dejjem ġew konsenjati u aċċettati, fejn il-fatturi dejjem kienu indirizzati lid-diretturi solidament ma' Erom Trading Limited. Paul Camilleri jinsisti wkoll illi lill-konvenut kien qallu li l-attriċi dejjem tesigi li diretturi ta' kumpannija jobbligaw ruħhom personalment għall-ħlas flimkien ma' dik il-kumpannija.

In linea ta' prinċipju ta' dritt, l-artikolu 115(1) tal-Kodiċi tal-Kummerċ jistabbilixxi li *'fl-obbligazzjonijiet kummerċjali, hu preżunt, jekk ma jkunx hemm ftehim kuntrarju, li l-kondebituri huma obbligati in solidum'*.

Naturalment, biex ikollok solidarjetà, irid ikollok żewġ kondebituri jew aktar.

...omissis...

Applikati dawn il-prinċipji għall-kawża tal-lum, hija l-fehma konsiderata ta' din il-Qorti li l-attriċi naqset milli ġgħib prova soda u rassikuranti sabiex turi li l-konvenut verament assumu r-responsabbiltà għall-ħlas tal-merkanzija in kwistjoni.

L-attriċi ma tistax tistrieħ fuq l-argument li l-fatturi dejjem kienu jkun indirizzati lid-diretturi in solidum ma' Erom Trading Limited għaliex ma ġabet l-ebda prova li dawn il-fatturi kienu aċċettati mill-konvenut innifsu. Kwalunkwe aċċettazzjoni ta' dak li hemm miktub fuq il-fatturi jista' biss jorbot lil Erom Trading Limited. L-istess jista' jintqal dwar l-argument tagħha li l-merkanzija dejjem ġiet konsenjata u aċċettata. Dan jista' jkun li huwa minnu, imma kienet Erom Trading Limited li aċċettat il-merkanzija u mhux il-konvenut personalment.

Il-fatt li l-attriċi adottat il-prassi li l-fatturi kollha joħorġu indirizzati lid-diretturi ta' kumpannija personalment in solidum ma' dik il-kumpannija ma jfissirx b'daqshekk illi l-attriċi tkun qiegħda torbot lil dak id-direttur personalment sakemm ma jiġix pruvat li l-istess direttur wera b'xi mod l-akwiexenza tiegħu li jintrabat personalment. Kien ikun differenti kieku per eżempju l-konvenut iffirma fuq il-fatturi mal-konsenja imma mhux il-każ għaliex il-konvenut xehed illi dawn ma kinux jiġu quddiemu.

Paul Camilleri isemmi biss laqgħa waħda fejn allegatament kien informa lill-konvenut bil-prassi adottata mill-attriċi fejn diretturi ta' kumpannija riedu jassumu responsabbiltà għall-ħlas flimkien ma dik il-kumpannija sabiex l-attriċi tinnegozja magħhom. Madanakollu, ma taha l-ebda dettalji dwar x'intqal dak inhar sabiex jikkonvinci lill-Qorti li l-konvenut verament aċċetta li jassumi din ir-responsabbiltà personalment.

Fir-rigward tax-xhud Dennis Francalanza, li kien il-*financial controller* tal-kumpannija li kienet tiġġestixxi l-More Supermarkets, minkejja li spjega li kien jaf li l-attriċi dejjem tesigi li d-diretturi jassumu responsabbiltà personali, ma taha l-ebda informazzjoni li tista' tkun ta' prova li l-konvenut aċċetta li jassumi personalment ir-responsabbiltà għall-ħlas flimkien ma' Erom Trading Limited. Huwa xehed illi la jiftakar li kien preżenti għal xi laqgħa bejn il-partijiet u lanqas jekk kienx hemm xi ftehim li permezz tiegħu l-partijiet qablu li l-konvenut jintrabat personalment. Kull ma kien jaf illi l-attriċi dejjem kienet tindirizza l-fatturi b'dak il-mod, imma kif diġà ntqal, b'daqshekk ma jfissirx illi l-konvenut assumu r-responsabbiltà għall-ħlas kif qiegħda tippretendi l-attriċi.

Sabiex l-attriċi tirnexxi fit-talbiet tagħha, riedet ġġib 'il quddiem provi "*espliciti, inekwivoki u konkludenti*" li juru li l-konvenut assumu l-obbligu għall-ħlas f'ismu personali, xi haġa li l-attriċi naqset milli tagħmel u allura l-Qorti m'għandha l-ebda għażla ħlief li tistrih fuq il-prinċipju li *actore non probante reus absolvitur* biex b'hekk tillibera lill-konvenut millosservanza tal-ġudizzju.

Għalhekk u għal dawn ir-ragunijiet, din il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeciedi l-kawża billi filwaqt li tastjeni milli tipprovdi ulterjorment dwar l-ewwel talba, tilqa' l-eċċezzjonijiet tal-konvenut u konsegwentment, tilliberah mill-osservanza tal-ġudizzju.

L-ispejjeż tal-kawża jithallsu mis-soċjetà attriċi.

Rikors tal-appell tas-soċjetà attriċi (04.07.2019):

5. L-aggravji tas-soċjetà attriċi, in suċċint, huma s-segwenti:

(i) L-ewwel aggravju:

Fl-ewwel lok tfakkar li huwa risaput li l-Qorti tal-Appell m'għandhiex

tiddisturba l-apprezzament tal-provi li jkun sar mill-Ewwel Qorti flief meta jkun hemm raġunijiet serji biżżejjed li jimmeritaw li dan isir. Hija fil-fatt issostni li tali raġunijiet serji fil-fatt jirriżultaw, u targumenta illi li kieku l-Ewwel Qorti għamlet apprezzament xieraq tal-provi kienet tasal għall-konklużjoni li t-talbiet tagħha fil-fatt kellhom jiġu milqugħa.

(ii) It-tieni aggravju:

Fit-tieni lok tenfasizza li l-konvenut appellat qatt ma lmentat li l-*invoices* kienu qed jiġu indirizzati bħala “*The Directors, jointly and severally, with Cassar & Schembri (Marketing) Ltd c/o More Supermarkets (Hamrun) Ltd.*” Issostni li ladarba aċċetta tali *invoices*, kif ukoll aderixxa mal-pagamenti relatati, huwa kien qiegħed jaċċetta din ir-relazzjoni ġuridika.

(iii) It-tielet aggravju:

Fit-tielet lok tgħid li mis-sentenza jidher ċar li l-Ewwel Qorti donnha ma evalwatx il-kunċetti tal-*invoices* u pagamenti relattivi bħala prova suffiċjenti għat-talba tagħha. Tenfasizza li l-*invoices* juru li r-relazzjoni mad-direttur Casha kienet waħda diretta ta' kreditu; issostni li l-*invoice* fiha nfisha hija kuntratt kummerċjali li joħloq drittijiet u obbligi bejn min ikun ħareġ l-*invoice* (il-bejjiegħ u kreditur) u lil min tkun indirizzata l-

invoice (ix-xerrej u debitur).

(iv) Ir-raba' aggravju:

Fir-raba' lok, dwar id-difiża tal-konvenut li huwa ma kienx garanti tas-soċjetà tiegħu, issostni li dan qatt ma ġie allegat minnha. Konsegwentement tgħid li l-Ewwel Qorti kellha neċessarjament tiċhad l-eċċezzjonijiet tal-konvenut.

Risposta tal-appell tal-konvenut appellat (19.08.2019):

6. Il-konvenut appellat wieġeb biex jagħti r-raġunijiet tiegħu għaliex l-appell għandu jiġi miċħud u s-sentenza kkonfermata, bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi a karigu tas-soċjetà attriċi.

Sfond:

7. Is-soċjetà attriċi M&Z (Marketing) Ltd kienet tforni lis-soċjetà Cassar & Schembri (Marketing) Ltd b'merkanzija li kienet tinbiegħ lill-konsumatur mill-ħwienet More Supermarkets.

8. F'Ġunju 2014 il-konvenut Darren Casha kiteb lis-soċjetà attriċi biex jinfurmaha li s-soċjetà Erom Trading Ltd, li tagħha kien direttur, kienet

qiegħda tassumi l-attiv u l-passiv tas-soċjetà Cassar & Schembri (Marketing) Ltd.

9. Konsegwentement is-soċjetà attriċi kompliet tissupplixxi l-merkanzija, (issa lil Erom Trading Ltd), u Erom Trading Ltd bdiet tħallas lis-soċjetà attriċi l-bilanċi li kienu dovuti mis-soċjetà Cassar & Schembri (Marketing) Ltd.

10. Is-soċjetà attriċi ssostni li l-*invoices* mill-1 ta' Lulju 2014 sal-1 ta' Ottubru 2014, li jkopru bejgħ li sar lis-soċjetà Erom Trading Ltd fl-ammont ta' €54,613.34, baqgħu ma tħallsux.

11. Permezz ta' sentenza mogħtija fit-30 ta' April 2015 fil-kawża fl-ismijiet ***Ecopure Ltd et v. Erom Trading Ltd*** (1153/2014/JZM) il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili ordnat ix-xoljiment tas-soċjetà Erom Trading Ltd b'effett mis-17 ta' Diċembru 2014 skont l-Art. 223(1) tal-Kap 386, u ordnat ukoll l-istralċ tagħha.

12. Fit-28 ta' Ġunju 2016 is-soċjetà attriċi intavolat il-kawża kontra Darren Casha personalment għaliex issostni li meta hija kienet aċċettat li tissupplixxi lis-soċjetà Erom Trading Ltd bil-merkanzija dan għamlitu bil-patt li l-kreditu kien qiegħed jiġi assunt kemm mill-istess soċjetà Erom Trading Ltd, kif ukoll personalment u solidalment mid-diretturi tagħha.

13. Il-konvenut Darren Casha da parti tiegħu jiċċad li huwa personalment qatt assumma xi obbligu tas-soċjetà Erom Trading Ltd. Isostni li ma teżisti l-ebda relazzjoni ġuridika bejnu u bejn is-soċjetà attriċi, u li għalhekk għandu jiġi liberat mill-osservanza tal-ġudizzju.

Konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti dwar l-appell tas-soċjetà attriċi:

14. L-Ewwel Qorti qieset li s-soċjetà attriċi naqset milli tipprova li l-konvenut Darren Casha kien assumma l-obbligu għall-ħlas f'ismu personali u għalhekk illiberatu mill-osservanza tal-ġudizzju. L-appell tas-soċjetà attriċi fil-fatt tirrigwarda din il-kwistjoni.

15. Qabel ma tgħaddi biex tikkunsidra l-argumenti tas-soċjetà attriċi appellanti din il-Qorti jidhrilha li jkun opportun li taċċenna għall-provi li huma relatati man-negozju ta' bejn is-soċjetà attriċi u s-soċjetà Erom Trading Ltd.

Provi dokumentarji:

(i) L-ittra ta' Ġunju 2014:

16. L-ittra datata Ġunju 2014 li Darren Casha, bħala direttur tas-soċjetà

Erom Trading Ltd, kiteb lis-soċjetà attriċi¹ taqra hekk:

*“EROM Trading Ltd
Co Reg No: C65591
12, Falling Waters, Wignacourt Street, B’kara, BKR4714*

*The Directors
JUNE 2014*

Dear Sirs,

MORE Supermarkets

We are pleased to advise that MORE Supermarket outlets have new shareholders: Darren Casha, Raymond Camilleri and Adrian Zammit.

Whilst we would like to make your acquaintance, we confirm that our company, EROM Trading Ltd has assumed full responsibility and ownership of the outstanding and future dues of Cassar & Schembri (Marketing) Ltd in respect of invoices relating to the provision of goods to the MORE Supermarket outlets and MORE warehouse.

Yours Faithfully,

*Darren Casha
Director”*

(ii) *Sales statement u invoices relattivi:*

17. Is-soċjetà attriċi pprezentat is-sales statement tagħha² li juri l-bilanċ ta’ €54,613.34 pretiż minnha. Dan is-sales statement huwa indirizzat lil:

*“The Directors,
(Jointly and Severally) with:-
Erom Trading Ltd
c/o More Supermarkets (Hamrun) Ltd
12, Falling Waters
Wignacourt Street, B’Kara”.*

¹ Dok A, fol 5.

² Sales Statement datat 26.10.2015, Dok B, fol 6-14.

18. Ippreżentat ukoll l-*invoices*³ relattivi għal tali *sales statement*, li jkopru l-perjodu mill-1 ta' Lulju 2014 sal-1 ta' Ottubru 2014.

19. Din il-Qorti tosserva li dawk l-*invoices* li jkopru l-perjodu mill-1 ta' Lulju 2014 sad-29 ta' Awwissu 2014 ġew indirizzati lil:

*“More Supermarkets
The Directors,
(Jointly and Severally) with:-
Cassar & Schembri (Marketing) Ltd
c/o More Supermarkets (Hamrun) Ltd
12, Falling Waters
Wignacourt Street, B’Kara”*

filwaqt li dawk l-*invoices* li jkopru l-perjodu mill-1 ta' Settembru 2014 sal-1 ta' Ottubru 2014 ġew indirizzati lil:

*“More Supermarkets
The Directors,
(Jointly and Severally) with:-
Erom Trading Ltd
c/o More Supermarkets (Hamrun) Ltd
12, Falling Waters
Wignacourt Street, B’Kara”.*

Xhieda:

20. Paul Camilleri, direttur tas-soċjetà attriċi fl-affidavit tiegħu⁴ spjega li in segwitu għall-ittra ta' Ġunju 2014, fejn ġie espress li l-obbligazzjonijiet tas-soċjetà Cassar & Schembri (Marketing) Ltd kienu għaddew fuq Erom

³ Fol 25-250.

⁴ Affidavit maħluf fid-29 ta' Novembru 2016, fol 260.

Trading Ltd, huma żammew l-istess proċedura li kellhom ma' Cassar & Schembri (Marketing) Ltd ma' Erom Trading Ltd, inkluż il-patt li d-diretturi jaċċettaw l-obbligi tas-soċjetà personalment.

“Aħna żammejna l-istess proċedura li konna nużaw mas-soċjeta` Cassar & Schembri li nbigħu il-prodotti tagħna biss jekk id-diretturi jaċċettaw l-obbligi tas-soċjeta` personalment. Dan kien muri ċar b'premezz tal-invoices tagħna li baqgħu jindikaw illi dawn kien qegħdin jinħarġu fuq isem id-diretturi “jointly and severally” ma' Erom Trading Limited, li l-istess invoices ġew delivered u aċċettati. Dan il-kundizzjoni li dejjem imponejna mas-soċjeta` Cassar & Schembri ġie spjegat ukoll lil Darren Casha personalment kif ukoll mal-konsulent tiegħu Dennis Francalanza li kien qiegħed jassumi l-irwol ta' Financial Controller, b'permezz ta' laqgħa li għamilna magħhom hekk kif irċevejna l-ittra.”

21. Kontro-eżaminat⁵ qal li l-prassi tas-soċjetà attriċi hija li ma kull *invoice* li tinħareġ, flimkien mad-debitur ikun hemm ukoll l-isem tad-diretturi *“jointly and severally”*. Qal li s-soċjetà attriċi għandha *policy* li d-diretturi jkunu responsabbli mal-azjenda. Spjega hekk:

“...kien ċemplilna Mr Francalanza biex jgħidilha li saret it-transfer fuq nies godda u jekk nixtixq niltaqgħu magħhom. Spjegajnilhom kif naħdmu aħna u kien ħarġu b'sistema ta' pagament kif riedu jibdew iħallsu d-debituri u aħna dejjem għamilniha ċara li dejjem jidħlu responsabbli d-diretturi....Aħna m'għandna l-ebda dokument miktub formalment li Darren Casha ħa jagħmel tajjeb għad-djun. Ma' Darren Casha jiena ltqajt darba f'din il-laqgħa li semmejt ta' Gunju 2014. L-unika kawża li ftaħna fir-rigward ta' dawn l-invoices hija din. Aħna nħossu li huma qegħdin jagħmlu tajjeb bħala diretturi.”

22. Charmaine Sciberras, li taħdem mas-soċjetà attriċi u tiegħu ħsieb id-dipartiment tal-*Credit Control*, fl-affidavit tagħha⁶ spjegat li bħala mezz ta' sigurtà kien ġie miftiehem li l-*invoices* jinħarġu f'isem id-diretturi *“jointly*

⁵ Kontroeżami tas-27 ta' April 2017, fol 278 *et seq.*

⁶ Affidavit maħluf fil-21 ta' Frar 2017, fol 273.

and severally” mas-soċjetà Cassar & Schembri (Marketing) Ltd, u wara ma’ Erom Trading Ltd.

23. Kontro-eżaminata⁷ qalet li għalkemm ma kellhomx ftehim bil-miktub ma’ Cassar & Schembri (Marketing) Ltd fis-sens li d-diretturi jkunu responsabbli personalment, l-*invoices* dejjem hekk ħarġu. Dwar is-sitwazzjoni ma’ Erom Trading Ltd qalet hekk:

“Qed jigi suġġerit li lanqas ma Erom ma għandna ftehim bil-miktub. Nispjega li ma kellniex għalfejn għaliex huma daħlu fl-istess sitwazzjoni ta’ Cassar & Schembri. Lanqas ma jeżisti ftehim bil-miktub għar-rigward tar-responsabbiltà ta’ Darren Casha pero` nerġa’ nispjega li Darren kien Direttur. Qed niġi mistoqsi(ja) minn fejn jirrizulta l-ftehim. Nispjega li hija policy tal-kumpanija.”

24. Dennis Francalanza, fix-xhieda tiegħu⁸ spjega li huwa *financial controller*, u li mill-2012 wieħed mill-klijenti tiegħu kien More Supermarkets Limited. Qal li s-soċjetà attriċi kienet waħda mis-*suppliers* il-kbar ta’ More Supermarkets Ltd. Spjega li peress li kienet kumpanija ġdida ma sabet l-ebda *supplier* li kien lest li jagħti xogħol “*on credit*” u għalhekk Ryan Schembri, li kien il-*managing director* u CEO kien iddeċieda li juża kumpanija oħra li kienet Cassar & Schembri (Marketing) Ltd. Kompla jgħid li s-soċjetà attriċi toħroġ l-*invoices* fuq Cassar & Schembri (Marketing) Ltd u mbagħad More Supermarkets Ltd kienet tixtri mingħandha. Dwar il-kwistjoni tar-responsabbiltà tad-diretturi, xehed

⁷ Kontroezami tal-20 ta’ Ġunju 2017, fol 282 *et seq.*

⁸ Xhieda ta’ Dennis Francalanza, in eżami u kontroezami, tal-15 ta’ Diċembru 2016, fol 263 *et seq.*

hekk:

“Jiena kont administrator u financial controller ta’ More Supermarkets Ltd. Dwar il-jointly and severally li kien hemm imsemmi nispejga li dan kien Micallef & Zammit biss li kien qed jagħmilha. M&Z kien ippreparat jagħti on credit bil-patt u l-kundizzjoni li jkun hemm fuq l-statements u anke fuq l-invoice dan il-kliem “jointly and severally” u kollox kien jiġi indirizzat hekk u anke l-postman kien jinnota li hemm aktar minn isem.”

25. Qal li meta Ryan Schembri sparixxa minn Malta tfaċċaw *shareholders* ġodda li kienu Darren Casha, Ray Camilleri, Adrian Zammit u Adrian Agius (li diġà kien *shareholder*) u infurmawhom li kienu ser jieħdu l-operat f’idejhom. Qal li bdew jagħmlu laqgħat mas-*suppliers* kollha biex iserrfuhom rashom li n-negozju kien ser ikompli. B’referenza għall-ittra ta’ Erom Trading Ltd datata Ġunju 2014, qal li din kienet inkitbet minn Darren Casha u kien taha lil kull wieħed mill-kredituri meta ltaqa’ wiċċ imb wiċċ magħhom. Qal li wara l-laqqgħa s-soċjetà attriċi baqgħet tissupplixxi *on credit*. Kompla hekk:

“Jiena ma naf b’ebda oġġezzjoni li għamel Darren Casha għal din il-jointly and severally ma’ M&Z Marketing. M&Z Marketing baqgħet tissupplixxi regolari.

...

Kontro-eżami:

Jiena ma kontx inkun preżenti fil-laqqgħat ta’ Darren Casha mal-kredituri.Jiena naf żgur li M&Z Marketing anke ma’ kumpaniji oħra ma jaħdmux jekk ma jkunx hemm joint and severally liability mad-diretturi. Jiena ma nistax ngħid jekk sarx xi ftehim biex jintrabtu personalment pero` li naf hu li l-invoices u statements kienu joħorgu bil-joint and severally liability. Kienet tiġri mill-bidu nett meta kien hemm Ryan Schembri ukoll. Jiena ċert li fuq More Supermarkets Ltd u Cassar & Schembri (Marketing) Ltd kien hemm credit application ma’ M&Z Marketing. Ma nistax ngħid jekk kienx hemm ma’ Erom għax m’għandix aċċess għall-files.”

26. Darren Casha fix-xhieda tiegħu⁹ kkonferma li l-firma fuq l-ittra ta' Erom Trading Ltd datata Ġunju 2014 hija tiegħu. Qal li kienu baqgħu bil-mudell li kien hemm eżistenti ċjoè li Erom Trading Ltd tixtri għal More Supermarkets. Spjega li meta huma “ħadu over” is-*supermarkets* dawn kellhom *stocks* ta' merkanzija u kien jaf li hemm bilanċi dovuti lis-soċjetà attriċi. Qal ukoll li l-*invoices* kien jieħu ħsiebhom il-*goods receiver*.

27. Kontro-eżaminat¹⁰ qal li meta nħolqot is-soċjetà Erom Trading Ltd ma sar l-ebda *credit agreement* jew *credit application* mas-soċjetà attriċi. Enfasizza li huwa bl-ebda mod ma ta xi garanzija personali lis-soċjetà attriċi. Dwar il-laqqgħa li kellu mas-soċjetà attriċi qal hekk:

“F’din il-laqqgħa aħna ma tkellimna xejn dwar credit terms għaliex f’dak iż-żmien aħna konna qed inħallsu cash. Ma ntlabt ebda garanzija personali f’din il-laqqgħa.”

28. Ri-eżaminat enfasizza li ma kienx daħal responsabbli personalment flimkien mas-soċjetà Erom Trading Limited:

“Jiena naf x’inhil d-distinzjoni bejn dejn tal-kumpanija u dejn personali. Jiena f’dan il-każ qatt ma ffirmajt bħala personali. Id-delivery notes ma kinux jġu f’idejja. Jiena kont tajt garanzija personali lil Alf. Mizzi bħala waħda mill-kumpaniji li konna nixtru mingħandhom. Kien hemm kumpanija oħra li dħalt responsabbli personali pero` mhux lil din.”

⁹ Xhieda tad-19 ta' Jannar 2017, fol 270.

¹⁰ Kontroeżami tat-3 ta' Ottubru 2017, fol 287 *et seq.*

L-aggravji:

29. B'referenza għall-ewwel aggravju, din il-Qorti fliet bir-reqqa l-provi prodotti sabiex tkun f'pożizzjoni li tevalwa jekk l-apprezzament li sar da parti tal-Ewwel Qorti kienx wieħed xieraq jew le.

30. Jibda biex jingħad li ma jirriżultax pruvat li fil-laqqgħa li kellhom Paul Camilleri (mis-soċjetà attriċi) u l-konvenut Darren Casha (mis-soċjetà Erom Trading Ltd), Darren Casha aċċetta li jkun kondebitur mas-soċjetà Erom Trading Company Ltd. Għalkemm Paul Camilleri jsostni li dakinhar tal-laqqgħa kien għamilha ċara li d-diretturi ta' Erom Trading Ltd kellhom ikunu responsabbli personalment għad-djun tagħha hekk kif kienu responsabbli d-diretturi tas-soċjetà Cassar & Schembri (Marketing) Ltd, il-konvenut Darren Casha jiċhad li huwa qatt aċċetta li jidhol personalment responsabbli għas-soċjetà Erom Trading Ltd. Għalhekk hemm biss il-kelma ta' wieħed kontra dik tal-ieħor. Fil-fatt ma ġie ffirmat l-ebda ftehim fir-rigward.

31. Jingħad ukoll li bil-fatt innifsu li s-soċjetà attriċi ssostni li dejjem addottat il-*policy* fejn bieghet il-prodotti tagħha biss lil soċjetajiet fejn id-diretturi tagħha jkunu aċċettaw li jidhlu responsabbli magħha personalment, ma jsegwix li l-konvenut Darren Casha aċċetta li jagħmel l-istess. Anke Dennis Francalanza, il-*financial controller* ta' More

Supermarkets Ltd qal li ma setax jgħid jekk sarx xi ftehim fejn id-diretturi ta' Erom Trading Ltd intrabtu personalment mas-soċjetà li jirrappreżentaw.

32. Għandu jiġi enfasizzat ukoll li *kwalsiasi* arrangament li s-soċjetà attriċi seta' kellha mad-diretturi tas-soċjetà Cassar & Schembri (Marketing) Ltd, fis-sens li dawn kellhom ikunu kondebituri solidali magħha, tagħha ma jistax jitqies li beda japplika awtomatikament għad-diretturi tas-soċjetà Erom Trading Ltd meta din assumiet ir-responsabbiltà għad-djun passati u futuri tas-soċjetà Cassar & Schembri (Marketing) Ltd. Dan ovvjament qiegħed jingħad għaliex il-personalità ġuridika tad-diretturi hija distinta u separata minn dik tas-soċjetà li jkunu jirrappreżentaw.

33. Is-soċjetà attriċi fil-fatt qiegħda tibbaża t-teżi tagħha li l-konvenut Darren Casha kien personalment responsabbli għad-dejn ta' Erom Trading Ltd fuq l-*invoices* li ġew indirizzati lid-diretturi "*jointly and severally*" mal-kumpanija, flimkien mal-fatt li uħud mill-*invoices* kienu tħallsu. Targumenta li fil-mument li Darren Casha aċċetta l-*invoices* u aderixxa mal-pagamenti relatati, huwa kien qiegħed jaċċetta din ir-relazzjoni ġuridika. U dan iwassalna għat-tieni aggravju (u għat-tielet aggravju li Prattikament huwa kontinwazzjoni tat-tieni wieħed).

34. Is-soċjetà attriċi appellanti f'asset li huwa ta' importanza kbira li taċċenna għas-sentenza mogħtija fil-21 ta' Marzu 2002 fil-kawża fl-ismijiet **Camel Brand Co Ltd v. Michael Debono** (1184/2001/RCP) fejn il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili¹¹ irriteriet hekk:

“Illi din il-Qorti temmen li meta negozju jkun gestit minn soċjeta` b'responsabilita` limitata, u għaldaqstant minn persuna guridika indipendenti, huwa l-obbligu tagħha li tindika dan fl-aktar mod car u inekwivoku lit-terzi li jkunu qegħdin jinnegozjaw magħha. Tali indikazzjoni għandha ssir ukoll fuq l-invoices, statements, etc. relatati ma' akkwisti magħmula minnha. Fin-nuqqas ta' tali indikazzjoni espressa t-terz għandu kull dritt jipprezumi li qiegħed jinnegozja ma' individwu, u fil-fehma tal-Qorti ma jistax jippretendi mod iehor.”

35. Fil-fatt huwa ben risaput li meta persuna tkun qiegħda tikkontratta f'isem kumpanija u mhux f'isimha propju dan għandu jiġi indikat b'mod ċar sabiex terzi jkunu jafu li mhux qegħdin jikkontrattaw ma individwu. Iżda bil-fatt innifsu li l-invoices u statements inkwistjoni maħruġa mis-soċjetà attriċi kienu indirizzati lid-diretturi “jointly and severally” mas-soċjetà Cassar & Schembri (Marketing) Ltd¹² jew lid-diretturi “jointly and severally” mas-soċjetà Erom Trading Ltd, ma jfissirx awtomatikament li d-diretturi tas-soċjetà debtriċi Erom Trading Ltd kienu personalment qegħdin jaċċettaw ir-responsabbiltà għall-ħlas tad-debitu tas-soċjetà Erom Trading Ltd *in solidum* magħha. Is-soċjetà attriċi ma setgħetx abbażi tas-sempliċi invoices u sales statements unilaterament tiddetta

¹¹ Sentenza kkonfermata mill-Qorti tal-Appell fis-07.10.2005.

¹² Għalkemm mhux l-invoices kollha ġew indirizzati lid-diretturi (jointly and severally) mas-soċjeta` Erom Trading Ltd, għaliex hemm uħud minnhom li ġew indirizzati lid-diretturi (jointly and severally) mas-soċjeta` Cassar & Schembri (Marketing) Ltd, id-dati li għalihom jirreferu tali invoices huma sussegwenti għal Ġunju 2014, ċjoè meta Erom Trading Ltd kienet diġà assumiet id-djun ta' Cassar & Schembri (Marketing) Ltd.

lid-diretturi ta' Erom Trading Limited il-kapaċità li fiha hija kienet tippretendi li huma qiegħdin jikkontrattaw magħha.

36. Biex is-soċjetà attriċi tipprova l-pretenzjoni tagħha b'suċċess abbażi tal-imsemmija *invoices* u *sales statements* irid jirriżulta li l-konvenut Darren Casha bħala wieħed mid-diretturi tas-soċjetà Erom Trading Ltd, kien a konoxxenza tal-fatt li kien qiegħed jiġi inkluż personalment fuq tali dokumenti bħala kondebitur *in solidum* mas-soċjetà Erom Trading Ltd u li aċċetta li jkun hemm tali relazzjoni ġuridika.

37. Din il-Qorti tosserva li fuq kull *invoice* jidher it-timbru ta' More Supermarket Ltd bid-data rispettiva ta' meta saret il-konsenja tal-prodotti hemm indikati, kif ukoll tal-lokal tas-*supermarket* relattiv (ċjoè Żebbug, Mosta, Handaq, jew Paceville). Fuq uħud minnhom jidher ukoll timbru li jaqra hekk: "*Our signature on this invoice is not to be interpreted as acceptance of COST but as a verification of QUANTITIES only*". Fuq l-*invoices* tidher ukoll il-firma tal-persuna li tkun ħadet il-konsenja, u taħt il-firma jidhru l-kliem "*for and on behalf of customer, as duly authorised*". Fuq l-ebda waħda mill-*invoices* ma tidher il-firma ta' Darren Casha, u bl-ebda mod ma jista' jitqies li l-impjegat li ffirmat, kien qiegħed jiffirma għal Darren Casha personalment.

38. Din il-Qorti tosserva wkoll li l-indirizz indikat fuq l-*invoices* u *sales*

statements inkwistjoni huwa “*c/o More Supermarkets (Hamrun) Ltd, 12 Falling Waters, Wignacourt Street, Birkirkara*”. Fix-xhieda tiegħu Dennis Francalanza qal li kollox kien ikun indirizzat lid-diretturi “*jointly & severally*” mal-kumpanija u semma li anke l-pustier kien jinnota li kien hemm aktar minn isem wieħed. Madankollu ma ġiex pruvat li d-diretturi, partikolarment id-direttur Darren Casha, kien ġie notifikat personalment bl-*statements* u/jew *invoices*. Bil-fatt li kienu jintbagħtu d-dokumenti fl-indirizz tas-soċjetà Erom Trading Ltd ma jistax jitqies li Darren Casha personalment kien notifikat bihom u li allura għaliex ma oġġezzjonax bil-mod kif id-diretturi ġew indirizzati bħala “*joint and severally*” mal-kumpanija debtriċi ġie li qiegħed jaċċetta responsabbiltà ta’ ħlas personalment mal-kumpanija.

39. Issa kwantu għall-argument li kien sar ħlas fir-rigward ta’ xi *invoices*, dan fil-fatt jirriżulta mis-*sales statement* tas-soċjetà attriċi stess. Madankollu ma hemm xejn li jindika li l-ħlasijiet saru minn Darren Casha personalment u mhux mis-soċjetà Erom Trading Ltd. U bil-fatt li Erom Trading Ltd ħallset xi *invoices* li kienu indirizzati lilha u lid-diretturi “*jointly and severally*” bl-ebda mod ma jista’ jiġi interpretat bħala akwixxenza da parti tad-diretturi, u partikolarment ta’ Darren Casha.

40. Għalhekk it-tieni u t-tielet aggravji jirriżultaw infondati.

41. Fir-raba' u l-aħħar aggravju tagħha s-soċjetà attriċi appellanti targumenta li l-konvenut Darren Casha ddefenda ruħu billi ivvanta li huwa mhux garanti tas-soċjetà Erom Trading Ltd, ħaġa li hija qatt ma allegat. Konsegwentement issostni ladarba hija qatt ma allegat li teżisti garanzija, l-Ewwel Qorti neċessarjament kellha tiċħad l-eċċezzjonijiet tiegħu.

42. Huwa minnu l-konvenut eċċepixxa li huwa ma ta l-ebda garanzija fir-rigward tad-debitu ta' Erom Trading Ltd, u huwa minnu wkoll li s-soċjetà attriċi ma għamlet l-ebda tali allegazzjoni. Però d-difiża tal-konvenut fis-sens li ma kienx garanti ma kinitx l-unika eċċezzjoni tiegħu; lanqas ma hu l-każ li l-eċċezzjonijiet kollha tiegħu huma bbażati fuq tali difiża (kif tagħti x'tifhem is-soċjetà attriċi appellanti).

43. Kif jargumenta l-konvenut appellat stess, huwa fl-ewwel (1) eċċezzjoni qajjem in-nuqqas ta' relazzjoni ġuridika bejnu u bejn is-soċjetà attriċi, u fit-tieni (2) eċċezzjoni sostna li huwa mhux leġittimu kontradittur. U għalkemm fit-tielet (3) eċċezzjoni tiegħu jsemmi li qatt ma kien ta garanzija personali sabiex jagħmel tajjeb personalment għad-djun ta' Erom Trading Ltd jew More Supermarkets (Hamrun) Ltd, fir-raba' eċċezzjoni (4) sostna li ma kien assumu l-ebda obbligu għan-nom ta' terzi debituri jew allegati debituri tas-soċjetà attriċi li jista' jirrendih debitur (waħdu jew *in solidum*) versu s-soċjetà attriċi. Imbagħad fil-ħames (5) eċċezzjoni sostna li t-talbiet huma infondati fil-fatt u fid-dritt.

44. Mill-konsiderazzjonijiet kollha li għamlet din il-Qorti *supra* jirriżulta

li għalkemm it-tielet (3) eċċezzjoni tal-konvenut hija irrilevanti inkwantu tirrigwarda punt li qatt ma ġie allegat mis-soċjetà attriċi, l-ewwel (1), it-tieni (2) u r-raba' (4) eċċezzjonijiet huma fondati u jimmeritaw li jintlaqgħu. Fir-rigward tal-ħames (5) eċċezzjoni, din ma kellhiex tintlaqa' inkwantu tiġbor fiha kwistjonijiet marbutin mal-mertu.

Decide

45. Għal dawn il-motivi, din il-Qorti qiegħda tiċċhad l-appell tas-soċjetà attriċi u tikkonferma s-sentenza tal-Ewwel Qorti flief inkwantu ġew milqugħa t-tielet (3) u l-ħames (5) eċċezzjonijiet mal-bqija tal-eċċezzjonijiet l-oħra. Invece din il-Qorti qiegħda tastjeni milli tippronunzja ruħha dwarhom: fil-każ tat-tielet (3) eċċezzjoni stante li mhix ta' rilevanza għall-premessi u t-talbiet attriċi, u fil-każ tal-ħames (5) eċċezzjoni inkwantu tiġbor fiha kwistjonijiet li jirrigwardaw il-mertu.

46. L-ispejjeż taż-żewġ istanżi għandhom jithallsu mis-soċjetà attriċi appellanti.

Mark Chetcuti
Prim Imħallef

Robert G. Mangion
Imħallef

Grazio Mercieca
Imħallef

Deputat Registratur
rm